

Kontrollakt nr 12.2-4/10 riigihangete korraldamise kontrollimise kohta Tallinna Lasteaias Mudila

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 16.10.2019 kiri nr 12.2-4/240-1
Kontrolliobjekti nimetus:	Tallinna Lasteaed Mudila
Kontrolliobjekti registrikood:	75017857
Hankija õiguslik vorm:	Kohaliku omavalitsuse asutus (Tallinna Haridusameti hallatav asutus)
Kontrolliobjekti juhi nimi ja ametinimetus:	direktor Inga Kolk
Kontrollitav ajavahemik:	01.01.2018 – 31.12.2018

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Tallinna Lasteaed Mudila (edaspidi ka Hankija) riigihangete korraldamisel riigihangete seaduses (edaspidi RHS) sätestatud nõuetest kinnipidamine ajavahemikul 01.01.2018 - 31.12.2018.
- 1.2. Kontrollimise eesmärgiks oli muu hulgas tuvastada, kas Hankija on korraldanud nõutavad riigihanke menetlused; järginud riigihanke menetluste läbiviimisel RHS-i nõudeid; järginud riigihanke osadeks jaotamise korral riigihanke osadeks jaotamise korda; sõlminud ja muutnud hankelepinguid nõuetekohaselt; järginud RHS § 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid.
- 1.3. Kontrollitaval ajavahemikul on Tallinna Lasteaed Mudila elektroonilise riigihangete registri (edaspidi ka eRHR) kaudu korraldanud kaks (2) e-menetlusena korraldatud sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlust.
- 1.4. Riigihangete korraldamist 2018. aastal reguleeris Tallinna Lasteaias Mudila Tallinna Linnavalitsuse 4. oktoobri 2017 määrusega nr 30 kinnitatud „Tallinna hankekord“ (edaspidi ka hankekord), mille § 1 p 1 kohaselt on hankekorra eesmärk reguleerida riigihangete korraldamist Tallinna linna ametiasutustes ja nende hallatavates asutustes. Tallinna Lasteaed Mudila on Tallinna Haridusameti hallatav asutus.
- 1.5. Majandustehingute tegemisel on kontrollitud RHS-is sätestatud korrast kinnipidamist Tallinna Lasteaed Mudila 2018. aasta raamatupidamise andmete, eRHR-is avaldatud ja Tallinna Lasteaed Mudila poolt edastatud dokumentide ning selgituste alusel.
- 1.6. Hankija poolt järelevalvemenetluses Rahandusministeeriumile kontrollimiseks esitatud raamatupidamise väljavõttest nähtuvalt oli hankija 2018. aastal ostetud asjade, tellitud teenuste ja ehitustööde rahaline kogumaht summas 103 509,36 eurot.

- 1.7. Käesolevas dokumendis esitatud soetuste maksumused on märgitud ilma käibemaksuta.
- 1.8. Hankija struktuuris puudub hankespetsialisti ametikoht. Riigihangete läbiviimisega tegeleb ning vastav halduskoormus tervikuna on asutuse juhil (direktoril).
- 1.9. Kontrollvisiit hankija juurde toimus 18.12.2019. Kontrollakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 26.06.2020 kirjaga nr 12.2-4/132-1. Hankija kontrollakti kohta vastuväiteid ja märkusi ei esitanud.

2. Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine

2.1. Hankekord. Riigihanke alusdokumentide kinnitamine ja riigihanke eest vastutava isiku määramine.

RHS § 9 lg 1 kohaselt kohustub avaliku sektori hankija kehtestama organisatsioonisisese hankekorra, kui tema ühes eelarveaastas planeeritavate asjade ja teenuste riigihangete eeldatav kogumaksumus ületab 80 000 eurot või ehitustööde riigihangete eeldatav kogumaksumus ületab 500 000 eurot.

RHS § 9 lg 4 kohaselt tuleb hankekorrast sätestada muuhulgas järgmine teave:

- 1) riigihanke planeerimise, sealhulgas iga-aastase hankeplaani koostamise ja kinnitamise kord ning tähtpäev;
- 2) riigihanke eest vastutava isiku määramine, sealhulgas hankelepingu täitmise eest vastutava isiku määramine;
- 3) alla lihthanke piirmäära jäävate asjade ostmise ning teenuste ja ehitustööde tellimise kord;
- 4) vajaduse korral sotsiaal- ja eriteenuste, sealhulgas maksumusega alla sotsiaal- ja eriteenuste riigihanke piirmäära, tellimise kord, välja arvatud kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas;
- 5) vajaduse korral kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas lihtsustatud korrast tellitavate teenuste, sealhulgas maksumusega alla kaitse- ja julgeolekuvaldkonna lihtsustatud korrast tellitavate teenuste piirmäära, tellimise kord;
- 6) meetmed huvide konflikti ennetamiseks, tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks riigihankel, kui need meetmed ei ole kindlaks määratud muus organisatsioonisiseses töökorraldust käsitlevas dokumendis.

Järelevalvemenetluse käigus esitas hankija Rahandusministeeriumile kontrollimiseks 2018. aasta hankeplaani. Tulenevalt RHS § 9 lg-st 6 on hankekord ja hankeplaani avalikud. RHS § 9 lg-st 8 tulenevalt avaldab hankija iga-aastase hankeplaani oma veebilehel viivitamata pärast selle kinnitamist. Samuti näeb Tallinna hankekorra § 11 lg 2 ette, et linna asutus avalikustab hankekorra ja hankeplaani oma veebilehel. Järelevalvemenetluses leidis tuvastamist, et hankija koduleheküljel on leitav viide hankija hankekorradele, kuid avalikustamata on hankeplaani.

Hankija riigihangete läbiviimise aluseks olev Tallinna Linnavalitsuse 4. oktoobri 2017 määrusega nr 30 kinnitatud „Tallinna hankekord“ vastab RHS § 9 lg-s 4 sätestatud nõuetele, kuid Rahandusministeeriumil on mõned tähelepanekud riigihangete ettevalmistamise kohta.

Hankija lähtub riigihangete ettevalmistamisel hankekorra §-st 4 ja hankekorra § 4 lg 4 kohaselt kinnitab riigihanke alusdokumendid üldjuhul linna asutuse või struktuuriüksuse juht, võttes arvesse, et riigihanke eest vastutav isik ei tohi olla alusdokumentide kinnitaja.

Riigihanke alustamise haldusakti annab linna asutuse juht, sh ka sotsiaal- ja eriteenuste tellimisel. Tallinna Lasteaed Mudila direktor on välja andnud järgmised riigihanke alustamise haldusaktid - 08.01.2018 käskkirja nr 1-1/1 riigihankes viitenumbriga 193807 ja 17.12.2018 käskkirja nr 1-1/8 riigihankes viitenumbriga 203730. Mõlema käskkirja punkti 2 kohaselt on määratud riigihanke korraldamise eest vastutavaks isikuks direktor Inga Kolk, kes on kohustatud korraldama riigihanke kooskõlas riigihangete seaduse ja Tallinna linnas kehtestatud õigusaktidega. Riigihangete registri andmetel on mõlema riigihanke alusdokumendid samuti kinnitanud, digitaalselt allkirjastanud lasteaia direktor, mis on vastuolus kehtestatud hankekorra § 4 lg-ga 4. Samuti on eelnimetatud käskkirjade alusel määratud ka riigihanke täitmise eest vastutavaks isikuks direktor Inga Kolk. Rahandusministeeriumi hinnangul kaasneb sellega, kui riigihanke menetluses on mitmed õigused koondunud ainult ühe töötaja kätte, huvide konflikti risk. Huvide konflikti vältimine on üks

riigihangete korraldamise üldpõhimõtetest. Ka hankija hankekorra § 4 lg 5 esimene lause sätestab, et riigihanke eest vastutav isik, riigihanke komisjoni liige ja teised riigihanke menetluses osalevad teenistujad peavad vältima kogu riigihankemenetluse vältel huvide konflikti.

Rahandusministeerium märgib, et riigihangete läbiviimisel tuleb hankijal lähtuda enda hankekorrast, antud juhul siis Tallinna hankekorrast ja hankijal tuleb edaspidi järgida, et vastutus riigihanke läbiviimise eest ei koonduks ainult ühe isiku kätte. Soovitame hankijal järgida ka hankemeeskonna s.h riigihanke komisjoni moodustamisel huvide konflikti vältimiseks hankekorras kehtestatud nõudeid. Vajadusel tuleks hankija muudes asutusesisestes dokumentides täpselt sätestada, kes kinnitab riigihanke alusdokumendid ning kuidas määratakse riigihanke korraldamise ja hankelepingu täitmise eest vastutav isik juhul kui asutuse struktuuris puudub piisav personal riigihangete läbiviimiseks.

Hankekorra § 9 lg 2 kohaselt on linna asutused kohustatud riigihanke menetlemisel kasutama hankekeskuse väljatöötatud dokumendivorme. Kontrollvisiidil juhtis kontrollija hankija tähelepanu riigihanke alustamise haldusaktis tehtud veale. Nimelt on riigihanke alustamise käskkirjas hankija läbivalt märkinud, et riigihange korraldatakse lihthankemenetlusena, samas sulgudes on viidatud RHS §-le 126, mis reguleerib sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse korraldamist. Arvestades, et riigihanke alusdokumentidena on aluseks võetud eriteenuste alusdokumentide vorm, siis on tõenäoliselt hankija tahe olnud korraldada sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlus. Kontrollvisiidil täpsustas hankija, et kasutab neile ette antud dokumendivorme (s.h riigihanke alustamise haldusakt ja riigihanke alusdokumendid). Soovitame hankijal edaspidi riigihanke alusdokumendi vormide kasutamisel olla tähelepanelikum.

Järelevalvemenetluses selgitas hankija täiendavalt, et see, et tegemist on sotsiaal- ja eriteenuste menetlusega on lasteaedadele paika pandud Tallinna haridusameti poolt. Tallinna lasteaed Mudila põhimääruse § 14 lg 13 järgi tagab direktor haridusameti otsuste ja ülesannete täitmise. Lisaks selgitas hankija, et riigihanke koosseisu kinnitab oma käskkirjaga direktor ja saadab selle alati kooskõlastamiseks Tallinna Haridusametile. Sealt ei ole kordagi tulnud märkust, et direktor ei või olla alusdokumentide kinnitajaks.

Kontrollvisiidil selgitas hankija, et alates 01.08.2019 sisestab kõikide lasteaedade hanked riigihangete registrisse Tallinna Haridusamet, teostades registris ka lasteaedade hangete pakkujate vastavuse kontrolli ning lasteaiad ise seda enam ei tee. Rahandusministeerium leiab, et see võib teatud juhtudel olla mõistlik, arvestades asjaolu, et hankija asutuse struktuuris (ja üldjuhul ka teistes Tallinna lasteaedades) puudub hankespetsialisti ametikoht ning riigihangete läbiviimisega tegeleb kõrvalülesandena asutuse juht (direktor) ise. Siinkohal juhime hankija tähelepanu sellele, et juhul kui hankija ei soovi edaspidi riigihanke korraldamisega seotud kõiki toiminguid ise läbi viia, siis tuleks tal edaspidi riigihanke alustamise haldusaktis määrata kõik riigihanke menetluses osalevad isikud sh ka Tallinna Haridusameti teenistuja(d).

2.2. Riigihangete registrile (edaspidi ka eRHR) esitatavad hankelepingu sõlmimise andmed

2.2.1 eRHR-ist nähtuvalt sõlmis hankija sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) tulemusena 01.02.2018 hankelepingu. Hankelepingu sõlmimise teate esitas hankija eRHR-ile 17.12.2018, st 10 kuud ja 38 päeva peale hankelepingu sõlmimist.

Riigihanke menetluse lõppemise alused on loetletud ammendavalt RHS § 73 lg 3 p-des 1-7 ning RHS § 73 lg 3 p 1 kohaselt lõpeb hankemenetlus hankelepingu või raamlepingu sõlmimisega. Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlus lõpeb hankelepingu sõlmimisega RHS § 126 lg 11 ja § 73 lg 3 p 1 kohaselt. RHS § 126 lg 11 kohaselt teatab hankija eRHR-ile sotsiaal- eriteenuste erimenetluse lõppemisest RHS § 83 sätestatud korras.

RHS § 83 lg 1 kohaselt peab hankija esitama riigihangete registrile 30 päeva jooksul pärast hankemenetluse lõppemist hankelepingu sõlmimise teate, või kui hankemenetlus on lõppenud RHS § 73 lg 3 p-de 2-7 alusel, märkima registris peamised hankemenetluse lõppemisega seotud asjaolud. Kui hankija ei ole RHS § 72 lg 3 alusel alustanud riigihanget registris, esitab ta

hankelepingu sõlmimise teate üksnes juhul, kui riigihange on lõppenud hankelepingu või raamlepingu sõlmimisega.

Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses nr 193807 hankelepingu sõlmimise teate esitamisega eRHR-ile enam kui 30 päeva pärast hankelepingu sõlmimist on hankija eiranud RHS § 83 lg 1 ja RHS § 126 lg 11 nõudeid.

2.2.2 Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730) tulemusena sõlmis hankija hankelepingu 30.01.2019. Hankelepingu sõlmimise teate on hankija esitanud registrile 31.01.2019. Lepingu maksumuseks on hankija märkinud ühiku hinna (ühe toidupäeva keskmine maksumus 1,92 eurot), mitte lepingu kogumaksumuse. Juhime tähelepanu sellele, et hankelepingu või raamlepingu maksumus ei saa sõlmimise hetkel olla 0 eurot või ühiku maksumus, vaid peab olema hankelepingu kogumaksumus või raamlepingu eeldatav kogumaksumus (vt eRHR – Lepingud – Lepingute maksumused).

2.3. Riigihangete registrile esitatavad hankelepingu lõpetamise andmed

2.3.1 RHS § 83 lg 7 sätestab, et hankija esitab 30 päeva jooksul pärast hankelepingu lõppemist registrile järgmise teabe:

- 1) hankelepingu tegelik maksumus;
- 2) hankelepingus tehtud muudatused, mille kohta hankelepingu muutmise teadet ei esitatud;
- 3) ettevõtjapoolsed hankelepingu rikkumised, mille tulemusena on kohaldatud RHS § 95 lg 4 p-s 8 nimetatud õiguskaitsevahendit, ning teave selle kohta, kas hankija nõue on vaidlustatud.

Registri teavitamine on eelnevalt nimetatud asjaoludest kohustuslik. eRHR-ist nähtuvalt on hankija sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) tulemusena sõlminud 01.02.2018 hankelepingu. Hankelepingu lõpetamise teabe kohaselt on hankija hankelepingu lõplikuks maksumuseks märkinud 44 000.- eurot. Hankija raamatupidamise andmetest nähtuvalt on hankija tasunud JK Taverni Osaühingule osutatud teenuse eest ajavahemikul 01.01.2018-28.01.2019 kokku summas 36 841,72 eurot. Hankija selgituste kohaselt lepingu tegelik maksumus ei suurenenud ja tegemist on inimliku eksimisveaga andmete sisestamisel riigihangete registris.

2.3.2 Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730) on hankeleping lõppenud (täitmise tähtaeg 31.01.2020), kuid hankija ei ole registrile esitanud 30 päeva jooksul pärast hankelepingu lõppemist RHS § 83 lg 7 nõutud teavet ja eRHR-i andmetel on seisuga 26.06.2020 riigihange endiselt seisundis „täitmisel“. Hankelepingu lõpetamise andmete registrile esitamata jätmisega on hankija eiranud RHS § 83 lg 7 ja RHS § 126 lg 11 nõudeid.

Teabe esitamise kohta eRHR-ile märgib Rahandusministeerium kokkuvõtlikult, et hankijal tuleb õigeaegselt sisestada riigihangete registrisse korrektsed hankega seotud andmed, mis peavad olema tõesed, s.t vastama tegelikkusele. RHS § 181 lg 3 kohaselt vastutab hankija tema poolt registrile esitatud andmete õigsuse eest. Hankija peab eRHR-i andmete edastamisel järgima üldist hoolsuskohustust ning mitte üksnes hanketeate esitamisel, vaid ka pärast hankelepingu sõlmimist ja lõppemist või muutmist. Seega soovime hankijal edaspidi eRHR-i andmete sisestamisel järgida hankija hoolsuskohustust, mille eesmärk on tagada muuhulgas riigihanke korraldamisel läbipaistvus ja kontrollitavus (RHS § 3 p 1), mis on üks riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest.

2.4 Kvalifitseerimistingimuste seadmine

2.4.1 Sobivus tegeleda kutsetöoga

Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) riigihanke alusdokumentides (edaspidi ka RHAD) on hankija sätestanud järgmise kvalifitseerimise tingimuse:

5.1 Pakkujate sobivus tegeleda kutsetöoga

5.1.1. Pakkujate peab olema seaduse kohaselt registreeritud asukohamaa vastavas registris. Pakkujal tuleb esitada tingimuse täitmise kohta kinnitus hankepassis. Hankija kontrollib Eestis asuva pakkujate registreeritust (tõendit ei pea esitama). Välisriigis registreeritud pakkujate peab esitama registreeringu nõude täitmise kohta asjakohase tõendi (RHS § 99).

Sama kvalifitseerimise tingimuse on hankija sätestanud ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730).

RHS § 99 lg 1 sätestab, et kui pakkujate või taotlejate asukohariigi õigusaktide kohaselt tuleb ettevõtja kanda kutseala- või äriregistrisse või kui teenuste hankelepingu alusel sooritatava tegevuse jaoks on õigusaktides kehtestatud erinõuded, võib hankija nimetada hanketeates, millistele erinõuetele vastamine või registreeringute või tegevuslubade olemasolu on pakkujate või taotlejate kvalifitseerimiseks nõutav. Seega näeb antud sätte ette kaks eraldi alust pakkujate või taotlejate kvalifikatsiooni kontrollimiseks: esiteks nõutud kande olemasolu kutseala- või äriregistris ja teiseks õigusaktides kehtestatud erinõuete täitmine teenuste hankelepingute puhul.

Hankija kehtestatud kvalifitseerimise tingimuses ei ole sätestatud, millise kutsetöoga tegelev pakkujate loetakse nõuetele vastavaks ja millises registris või mis tegevusalal peab pakkujate olema registreeritud, mistõttu on tingimus ebaselge ja vastuoluline.

Järelevalvemenetluses selgitas hankija, et „asukohamaa vastava registri“ all on mõeldud äriregistrit, kus saab avaliku teabena firma kohta vajalikku infot.

Rahandusministeerium märgib, et käesoleval juhul on tingimus piisavalt määratlemata ja mitmeti tõlgendatav, kuna „asukohamaa vastavaid registreid“ võib olla erinevaid, samuti võib olla ettevõtjate arusaam „vastavatest“ registritest erinev. Hankija oleks pidanud eelmärgitud tingimuses (p 5.1.1) sätestama konkreetselt millises registris peab pakkujate olema registreeritud. Hankija peab veenduma, et tema seatud kvalifitseerimise tingimused oleksid kõikide potentsiaalsete pakkujate jaoks ühtmoodi mõistetavad. Kui tingimusi saab erinevalt tõlgendada võib see kaasa tuua erineva teabe esitamise pakkujate poolt ja/või pakkujate ebavõrdse kohtlemise kvalifikatsiooni kontrollimisel hankija poolt ning mõjutada isikute osalemist riigihankes.

RHS eelnõu juurde kuuluvas seletuskirjas märgitakse, et hankija ei saa hanketeates sätestada, et pakkujate või taotlejate peab tingimata olema näiteks äriregistrisse kantud, seda esiteks seetõttu, et pakkujate või taotlejate võib olla ka füüsiline isik või mõni muu organisatsioon või vabariik, samuti ajutine ettevõtjate rühm (ühispakkujate või taotlejad), kes peavad mingi teatava juriidilise vormi võtma üksnes juhul, kui nad on osutunud edukaks ja see on hankelepingu täitmiseks vajalik.¹ Seega lähtuvalt ka RHS § 4 p s 4 viidatud KonkS §-s 2 sätestatud ettevõtjate laiaist definitsioonist võib pakkujate või taotlejate eelduslikult olla sisuliselt igauks.

Tõenäoliselt on ebaselge tingitud asjaolust, et hankija on kohustatud riigihanke menetlemisel kasutama Tallinna Linnakantselei linna haldusteenistuse hankekeskuse väljatöötatud dokumendivorme ja ei ole seal toodud näidistingimuse punkti vastavalt korraldatavale riigihankele kohandanud või ei ole § 99 sätte sisust õigesti aru saanud.

2.4.2 Majanduslik ja finantsseisund. Hankepassi kasutamine.

Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) riigihanke alusdokumentides on hankija sätestanud järgmise kvalifitseerimise tingimuse:

5.2.1 Pakkujate käsutuses peavad olema hankelepingu täitmise tagamiseks vajalikud rahalised vahendid summas 6 000 EUR. Pakkujal tuleb esitada tingimuse täitmise kohta kinnitus

---

¹ Riigihangete seaduse eelnõu (I lugemine) juurde kuuluv seletuskiri, lk 59. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://m.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d8709d7d-cf5c-45c6-8576-1b7e86c80a8a/Riigihangete%20-seadus> (04.02.2020)

hankepassis. Koos pakkumusega tuleb pakkujal esitada eelnimetatud tingimuse täitmise kohta pangaõiend või muu asjakohane ja hankija poolt vastuvõetavaks tunnistatud dokument, mis näitab, et hankelepingu täitmise tagamiseks vajalikud rahalised vahendid summas 6 000 EUR on vajaduse korral pakkuja käsutada (RHS § 100 lg 1 p 1).

Sama kvalifitseerimise tingimuse on hankija sätestanud ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730).

RHS § 126 lg-te 2 ja 7 koosmõjus kohalduvad sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses hankija enda koostatud menetluskord ning RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtted ning RHS § 126 lg 2 kohaselt võib hankija sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse korra määramisel lähtuda lisaks RHS 3. peatüki 2. jaos sätestatud nõuetest ka teistest RHS-i sätetest.

Kuigi hankepassi kasutamine on sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses vabatahtlik, on hankija selle RHAD-s määranud kohustuslikuks. Sellega on hankija teinud RHS § 104 hankepassi sätteid enda jaoks siduvaks. Teistest RHS sätetest juhendumisel tuleb tähele panna, et seda tehes muudab hankija ka nende sätete sisu ja neid tõlgendava vaidlustus- ja kohtupraktika endale siduvaks. Nagu on leidnud Riigihangete Vaidlustuskomisjoni (edaspidi ka VAKO) praktikas kinnitust, ei saa hankija sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses sisustada RHS instituute põhimõtteliselt teisiti või anda menetlustoimingutele teist sisu, kui seda on ette näinud seadusandja. See tekitaks segadust ning mitmeti mõistetavusi ning oleks vastuolus RHS § 3 p-s 1 kehtestatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtetega (vt VAKO 14.06.2018, 97-18/197419, p 7; 21.09.2018, 177-18/194960, p-d 14–15).²

Hankija kehtestatud nõue, et koos pakkumusega tuleb pakkujal esitada tingimuse täitmise kohta pangaõiend või muu asjakohane ja hankija poolt vastuvõetavaks tunnistatud dokument, on Rahandusministeeriumi hinnangul vastuolus RHS-is toodud hankepassi regulatsiooniga järgmistel põhjustel.

RHS § 104 lg 1 kohaselt nõuab hankija hankepassi esitamist esialgse tõendina pakkuja või taotleja suhtes kõrvaldamise aluste puudumise, tema kvalifitseerimise ja asjakohastel juhtudel muudele kriteeriumidele vastamise kohta. RHS § 104 lg 6 alusel teeb hankija esialgse otsuse pakkuja või taotleja kõrvaldamise, kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise kohta hankepassis esitatud teabe alusel. Seega ei saa hankija nõuda muude dokumentide esitamist kohe koos hankepassiga. Samale seisukohale on jõudnud ka VAKO oma lahendis 21-18/186204, milles märgitakse järgmist: „Esmalt tuleb märkida, et Vaidlustajale ei saa ette heita seda, et ta esitas koos pakkumusega üksnes hankepassi ja mitte HT p III.1.3 alap-s 1 mainitud tõendeid/kinnitusi. RHS § 104 lg 1 kohaselt nõuab hankija pakkuja kvalifitseerimistingimustele vastamise esialgse tõendina ajakohastatud kinnitusi sisaldava hankepassi esitamist. RHS § 104 lg 6 järgi teeb hankija esialgse otsuse pakkuja kvalifitseerimise kohta hankepassi põhjal. Seega ei pea pakkuja koos pakkumusega esitama kvalifitseerimistingimustele vastavust tõendavaid dokumente. Seda peab pakkuja tegema üksnes siis, kui hankija seda talt nõuab (RHS § 104 lg 7) või kui tema pakkumus osutub edukaks (RHS § 104 lg 8). Eelöeldut ei väära asjaolu, et Hankija kasutas HT-s konkreetse kvalifitseerimistingimuse juures sõnastust „Nõutav dokument: /.../.“ Hankijal ei ole võimalik HT-ga muuta RHS imperatiivset regulatsiooni ja nõuda, et kvalifitseerimistingimustele vastavust tõendavad dokumendid esitataks juba koos pakkumusega. Sellise tingimuse tähenduseks on ära märkida, milliste dokumentide esitamiseks peab edukas pakkuja või muu pakkuja, kelle suhtes hankija otsustab läbi viia sisulise kvalifikatsiooni kontrolli, valmis olema.“³

Tulenevalt eeltoodust piisanuks kui hankija oleks kvalifitseerimise tingimuses nõudnud, et pakkujal tuleb esitada tingimuse täitmise kohta kinnitus hankepassis ja nimetada dokumendi nõue, mis tuleb pakkujal hankija nõudmisel vajadusel esitada.

² M. Parind, K. Laanemäe. RHS § 126 komm. 19 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019

³ Korduma kippuvad küsimused. Hankepass. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kkk/843> (04.02.2020)

Lisaks juhime tähelepanu sellele, et hankija hankepraktika sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlustes nr 193807 ja 203730 tehtud otsuste ja hanke tulemdokumentide koostamisel on olnud erinev ja segadust tekitav. Hankija on RHAD-s punktis 2.2. kehtestanud erimenetluse korra järgmiselt: hankija avab pakkumused, kontrollib pakkujate erimenetlusest kõrvaldamise aluste puudumist, kontrollib pakkujate kvalifikatsiooni ja kvalifitseeritud pakkujate esitatud pakkumuste vastavust riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele, hindab vastavaks tunnistatud pakkumusi.

Hankijal on RHAD kohaselt mõlemas riigihankes kohustuslik ka hankepass. Hankepassi alusel otsuste tegemisel tuleb läbida järgnevad etapid: 1. Hankija teeb üksnes hankepassi alusel otsuse pakkujate või taotlejate kõrvaldamise, kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise kohta. 2. Edasi siirdub hankija pakkumuste vastavuse ja hindamise faasi (sisuline kontroll) ning leiab eduka pakkuja. 3. Seejärel kontrollib hankija eduka pakkuja suhtes vastavatest andmebaasidest, kas hankepassis esitatud kinnitused on õiged ning vajadusel palub esitada ka täiendavaid dokumente. Kui dokumendid on hankijal juba olemas (näiteks on pakkuja need talle juba eelnevas sarnases riigihankes või ka käimasolevas riigihankes esitanud) ning jätkuvalt asjakohased või on andmed kättesaadavad andmebaasidest, siis hankija edukalt pakkujalt dokumentide esitamist ei nõua. 4. Pärast kõnealust kontrolli teeb hankija eduka pakkuja kohta kõrvaldamise või kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise otsuse ning kohaldab ooteaega selle otsuse kohta teate esitamisest alates.⁴

Riigihangete registrist nähtub, et sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) on hankija koostanud järgmised protokollid: 1. pakkumuste avamise protokoll 30.01.2018; 2. kvalifitseerimise protokoll 30.01.2018; 3. pakkumuste vastavaks tunnistamise protokoll 31.01.2018; 4. pakkumuse edukaks tunnistamise protokoll 31.01.2018 kell 23:29; 5. eduka pakkuja kvalifitseerimise protokoll 31.01.2018 kell 23:31. Viimasest eduka pakkuja kvalifitseerimise otsusest nähtub, et see on eduka pakkuja osas identne esimese kvalifitseerimise protokolliga ehk hankija on kontrollinud uuesti hankepassis esitatud kinnitustele vastavust, kuid puuduvad tõendid sisulise kontrolli teostamise kohta. Hankija ei ole teostanud kogu menetluse jooksul päringuid eRHRi kaudu teistesse infosüsteemidesse ja puuduvad viited protokollis väljaspool registrit tehtud päringute kohta.

Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730) on hankija teinud järgmised protokollid ja otsused: 1. edukaks tunnistamise otsus 28.01.2019 kell 23:36 (mis kajastab hindamise koondtulemust kõigi pakkujate kohta); 2. kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifitseerimise otsus 28.01.2019 kell 23:43 (eduka pakkuja suhtes); 3. direktori 30.01.2019 käskkiri nr 1-1/1 „Riigihanke pakkumuste hindamine ja edukaks tunnistamine“ (lepingu sõlmimise otsus).

Märgime siinkohal, et hankija on teostanud kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifitseerimistingimuste kontrolli pärast pakkumuste avamist ainult edukaks osutunud pakkuja suhtes ja kahe teise pakkuja osas kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifitseerimise kontrolli tulemused puuduvad. Selle kontrolli kohta eraldi protokollid või otsused hankija koostanud ei ole. eRHR-i menetluse tegevuste ülevaatest nähtub küll, et kahe teise pakkuja suhtes on teostatud vastavuse kontroll, mida samuti ei ole eraldi protokollitud. Seega on pakkumuste vastavuse kontroll tervikuna dokumenteeritud puudulikult, kuna puuduvad tõendid selle kohta, kas menetluses on üldse kontrollitud kõrvaldamise aluste puudumist ja kvalifikatsiooni (hankepassis esitatud kinnituste alusel) kõigi pakkujate suhtes. Samuti ei ole hankija eduka pakkuja suhtes teostanud päringuid eRHRi kaudu teistesse infosüsteemidesse ja puuduvad viited väljaspool registrit tehtud päringute kohta.

Sellest saab järeldada, et riigihankes nr 203730 ei ole hankija järginud enda kehtestatud menetluskorda, mille kohaselt pidi pärast pakkumuste avamist hankija kontrollima pakkujate erimenetlusest kõrvaldamise aluste puudumist ja kvalifikatsiooni ega RHS §-is 104 sätestatud. Rahandusministeeriumile tundub, et hankija oleks justkui soovinud kasutada riigihankes hoopis nn pöördmenetlust, kuna pöördmenetluse korral on hankijal kohe võimalik asuda pakkumuste sisulise

---

⁴ Sealsamas

läbivaatamise juurde, ilma ettevõtjate kõrvaldamise aluste ja kvalifikatsiooni kontrollimiseta. Hankijal tuleb aga sellisel juhul pöördmenetluse kohaldamine RHAD-s ette näha, mida hankija antud juhul teinud ei ole.

Tulenevalt eeltoodust ei ole hankija enda kehtestatud erimenetluse kord ja RHS §-is 104 sätestatud hankepassi alusel otsuste tegemise kord ka omavahel kooskõlas ehk hankija on sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses sisustanud RHS instituute teisiti seadusandja tahtest, mis on vastuolus RHS § 3 p-s 1 kehtestatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtetega. Samuti ei ole hankija järginud igakordselt enda RHAD-s kehtestatud menetluskorda ning jättes kõrvaldamise aluste olemasolu või nende puudumise kontrollimata on hankija läinud vastuollu ka RHS § 95 lg-ga 1, § 95 lg-ga 4 ning RHS § 96 lg-ga 1. Eduka pakkuja kohustuslike kõrvaldamise aluste puudumise kontrolli teostamata jätmist käsitletakse põhjalikumalt kontrollakti järgmises alapunktis.

2.5 Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses eduka pakkuja kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimine

RHS § 95 lg 1 sätestab, et hankija ei sõlmi hankelepingut ja kõrvaldab hankemenetlusest pakkuja või taotleja: 1) keda või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või asjaomase riigihankega seotud lepingulist esindajat on karistatud kuritegelikus ühenduses osalemise, aususe kohustuse rikkumise või korruptiivse teo, kelmuse, terroriakti toimepaneku või muu terroristliku tegevusega seotud kuriteo või sellele kihutamise, kaasaaitamise või selle katse, rahapesualase süüteo või terrorismi rahastamise eest; 2) keda või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või asjaomase riigihankega seotud lepingulist esindajat on karistatud riigis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise või välismaalase Eestis töötamise tingimuste rikkumise võimaldamise, sealhulgas seaduses sätestatud töötasu määrast väiksema töötasu maksmise eest; 3) keda või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liiget või muud seaduslikku või asjaomase riigihankega seotud lepingulist esindajat on karistatud laste tööjõu ebaseadusliku kasutamise või inimkaubandusega seotud teo eest; 4) kellel on riikliku maksu, makse või keskkonnatasu maksuvõlg maksukorralduse seaduse tähenduses või maksu- või sotsiaalkindlustusmaksete võlg tema asukohariigi õigusaktide kohaselt; 5) kes või kelle haldus-, juhtimis- või järelevalveorgani liige on rahvusvahelise sanktsiooni subjekt rahvusvahelise sanktsiooni seaduse tähenduses.

RHS § 126 lg 9 kohaselt on hankija kohustatud kontrollima enne hankelepingu sõlmimist ettevõtjal RHS § 95 lg-s 1 sätestatud kõrvaldamise aluste puudumist ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses.

Kohustuslike kõrvaldamise aluste esinemise kontrollimise kohustuslikuks muutmine lihthankemenetluses ning sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses on põhjendatav sellega, et nagu hankemenetluste puhul, tuleb ka lihthankemenetluses ning sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses tagada, et hankeleping sõlmitaks üksnes usaldusväärse ning korraliku taustaga ettevõtjaga⁵.

Sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) riigihanke alusdokumentides on hankija sätestanud järgmised kohustuslikud erimenetlusest kõrvaldamise alused:

4.1. Hankija kõrvaldab eriteenuse erimenetlusest pakkuja, kui

4.1.1 pakkujal esineb RHS § 95 lg 1 p-des 1 - 5 sätestatud kõrvaldamise aluseid. Pakkujal tuleb esitada hankepassis kinnitused nimetatud asjaolude puudumise kohta (RHS § 95 lg 1 p-d 1 - 5 ja lg 2). Hankija kontrollib ise Eestis asuval pakkujal RHS § 95 lg 1 p-des 1 - 5 sätestatud eriteenuse hankemenetlusest kõrvaldamise aluste puudumist. Kui pakkuja ei asu Eestis või andmed ei ole tasuta kättesaadavad andmebaasi kaudu, tuleb pakkujal esitada pakkuja asukohariigi vastava pädevusega ametiasutuse tõend RHS § 95 lõike 1 punktides 1 - 4 sätestatud asjaolude puudumise kohta (RHS § 96 lg 2 p-d 1-2).

---

⁵ M. Parind, K. Laanemäe. RHS § 126 komm. 36 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019

Lisaks on hankija kehtestanud ka RHS § 95 lg 4 p-des 1-12 sätestatud vabatahtlikud kõrvaldamise alused.

Eelmärgitud punktides sätestatuga identsed tingimused on hankija riigihanke alusdokumentides sätestanud ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730). eRHR-ist nähtuvalt ei ole hankija mõlemas nimetatud riigihankes teostanud ühtegi päringut teistesse infosüsteemidesse (st päringud äriregistrisse, karistusregistrisse, Maksu- ja Tolliametisse), kuigi ka riigihanke alusdokumentides on hankija kõrvaldamise aluste kontrollimise ette näinud.

Järelevalvemenetluses on kontrollija palunud hankijal selgitada, kuidas on kontrollitud RHS § 95 lg-s 1 nimetatud kõrvaldamise aluseid ning esitada sellekohased tõendid. Hankija selgituste kohaselt on tehtud võlapäring e-keskkonnas emta.ee selle kohta, et puuduvad võlgnevused ja äriregistri väljavõte e-äriregistrist. Hankija on viidanud asjaolule, et riigihangete keskkonnas on kirjas, et kontrolli kohta tuleb tõend esitada ainult juhul kui andmed pole tasuta kättesaadavad andmebaasi kaudu. Lisaks selgitas hankija Rahandusministeeriumile, et *sama ettevõtja on olnud lasteaia toitlustajaks aastatel 2015-2018 ja riigihanke avamisel 2015. aastal kontrolliti haridusameti poolt menetlusest kõrvaldamise aluste puudumist. Eraldi selle kohta haridusametis dokumente ei koostatud. Toitlustaja menetlusest kõrvaldamise aluseid on haridusamet ka teiste lasteaedade hangete korral kontrollinud. Meie teostasime ise täiendava kontrolli, et pakkuja on registreeritud asukohamaa registris ja maksuvõlad puuduvad.*

Rahandusministeerium selgitab, et hankija viide riigihangete keskkonnas kirjas olevale infole tähendab seda, et teostades päringud eRHR-i kaudu, jääb menetluses registrisse kõrvaldamise aluste kontrollimiseks tehtud päringute kohta kontrolljälg, mis on seadusest tuleneva kontrollikohustuse nõuetekohase täitmise tuvastamiseks piisav tõend ja neid tõendeid pakkujatel eraldi esitada ei ole vaja. Vaja on esitada tõend ainult sellisel juhul kui andmed ei ole eRHRi päringute kaudu tasuta kättesaadavad. Hankija väide, et kuna Tallinna Haridusamet on sama pakkujat juba varasemalt kontrollinud, ei ole piisav ja asjakohane riigihankes, mis on korraldatud kolm aastat hiljem. Samuti ei ole asjakohane järelevalvemenetluses eduka pakkuja kohta esitatud Tallinna Transpordiameti 25.08.2015 maksuvõla puudumise tõend nr 6.-24/15/9802.

Vaatamata eeltoodud selgitustele ei ole hankija järelevalvemenetluse käigus dokumentaalselt tõendanud, et ta on menetluse ajal teostanud eduka pakkuja kohta kõrvaldamise aluste kontrolli. RHS § 3 p 2 kohaselt peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. Olukorras, kus ei ole võimalik kontrollida hankija väidete õigsust ja läbiviidud kontrolli tulemusi, tuleb asuda seisukohale, et hankija on eiranud RHS § 126 lg 9 tulenevat nõuet kontrollida enne hankelepingu sõlmimist RHS § 95 lõikes 1 sätestatud kõrvaldamise aluste puudumist ning eeltoodust tulenevalt ka läbipaistvuse ja kontrollitavuse printsiipi (RHS § 3 p 1).

Täiendavalt märgib Rahandusministeerium, et RHS § 96 lg 1 sätestab, et kõrvaldamise aluste kontrollimisel kohaldatakse reeglina RHS §-s 104 sätestatud korda. RHS § 104 lg 8 alusel peab hankija kontrollima eduka pakkuja kvalifikatsiooni sisuliselt ja veenduma, et tema suhtes ei esineks kõrvaldamise aluseid. Tegemist on üldise menetlusliku alusega, millele tuginedes tuleb teha otsus ettevõtja kõrvaldamise või kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kohta.

RHS § 104 lg 11 kohaselt hankija ei nõua dokumentide esitamist kui need on hankijale andmekogus olevate andmete põhjal tasuta kättesaadavad või tal on need dokumendid või andmed olemas. Kuid seadus täpsustab ka, et need peavad olema kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimiseks jätkuvalt asjakohased. Seejuures, ajas muutuvate aspektide osas tuleb kontroll igal juhul läbi viia alles siis, kui teatav pakkuja on edukaks tunnustatud. Näiteks on VAKO leidnud, et maksuvõla esinemise osas ei saa RHS § 104 lg 8 järgne eduka pakkuja kvalifitseerimise ja

kõrvaldamata jätmise otsus tugineda andmetele, mis pärinevad ajast enne pakkumuse edukaks tunnistamist⁶.

Kokkuvõtteks juhib Rahandusministeerium hankija tähelepanu sellele, et kui hankija on riigihankes kõrvaldamise alused ja kvalifitseerimise tingimused sätestanud, siis lasub tal ka kohustus kontrollida, kas pakkujal kõrvaldamise alused esinevad või mitte ning kas pakkuja vastab kvalifitseerimise nõuetele. Edaspidises hankepraktikas soovitame hankijal kontrollijälje tagamiseks eelistada päringute tegemist teistesse registritesse eRHR-i kaudu või kui päringute tegemine eRHRi kaudu ei ole võimalik, säilitada hanke dokumentide juurde tõendid päringute teostamise kohta väljaspool eRHRi keskkonda.

2.6 Ettevõtjate teavitamine sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses vastuvõetud otsustest. Pakkumuste hindamine.

Ettevõtjate otsustest teavitamise regulatsioon on sätestatud RHS-i 1. peatüki §-is 47. Võttes arvesse, et RHS-i 1. peatükis sisalduvad üldsätted laienevad lähtuvalt seaduse ülesehitusest kõikidele riigihangetele, laieneb seaduse üldosas sätestatud teavitamise regulatsioon ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlusele.

RHS § 47 lg 1 p-des 1-12 on loetletud kõik RHS alusel hankija poolt tehtavad otsused, millele antud sättes kehtestatud teavitamiskohustus kohaldub. Seega peab RHS § 47 lg 1 p 10 kohaselt hankija pakkumuse edukaks tunnistamise otsusest teavitama kõiki otsuse tegemise ajal riigihankes osalevaid ettevõtjaid kolme tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. RHS § 47 lg 4 p 3 sätestab, et koos RHS § 47 lg-s 1 nimetatud teatega peab hankija esitama vastavaks tunnistatud pakkumuse esitanud pakkujale edukaks tunnistatud pakkumuse esitanud pakkuja või pakkujate nimed ja need edukat pakkumust iseloomustavad andmed, mis andsid edukale pakkumusele eelise tema pakkumusega võrreldes.

RHS eelnõu juurde kuuluvas seletuskirjas märgitakse samuti, et hankija peab kvalifitseerimata jätmise ja pakkumuse tagasilükkamise põhjused, edukat pakkujat iseloomustavad andmed, selle eelised asjaomase pakkumuse ees ja eduka pakkuja nime esitama asjaomastele pakkujatele koos edukaks tunnistamise otsusega. Kuivõrd sellised põhjendused peavad hankijal olemas olema juba vastava otsuse tegemise ajal, ei ole põhjendatud nende esitamine eraldi taotleja või pakkuja taotlusel.⁷

eRHR-ist nähtuvalt on hankija sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807) koostanud järgmised protokollid: 1. pakkumuste avamise protokoll 30.01.2018; 2. kvalifitseerimise protokoll 30.01.2018; 3. pakkumuste vastavaks tunnistamise protokoll 31.01.2018; 4. pakkumuse edukaks tunnistamise protokoll 31.01.2018; 5. eduka pakkuja kvalifitseerimise protokoll 31.01.2018. Hankija on kõik eeltoodud protokollid teinud pakkujatele eRHR-is nähtavaks ja kättesaadavaks aga alles 22.02.2018, pärast sellekohase taotluse saamist mitteedukaks osutunud pakkujalt. Hankelepingu oli hankija sõlminud juba 01.02.2018. Hankija on taotluse esitajale selgitanud, et tegemist oli inimliku eksimisveaga, kuna hankija arvas, et protokollid on juba avalikud, kuid selgus, et teavitused ei olnud kõigile pakkujatele nähtavaks tehtud. Vaatamata selgitustele on hankija siiski eiranud pakkujate vastuvõetud protokollilistest otsustest õigeaegselt teavitamata jätmisega RHS § 47 lg 1 märgitult.

Riigihanke menetluses tehtavad otsused peavad olema sisuliselt põhjendatud ja põhjenduste väljatoomine on oluline olukorras, kus hankija teeb kaalutletud otsuse. Kontrollides

⁶ T. Väljaots. RHS § 104 komm. 44 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019.

⁷ Riigihangete seaduse eelnõu (I lugemine) juurde kuuluv seletuskiri, lk 59. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://m.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d8709d7d-cf5c-45c6-8576-1b7e86c80a8a/Riigihangete%20-seadus> (04.02.2020)

järelevalvemenetluses riigihankes nr 193807 hankija koostatud protokolle sisuliselt on leidnud tuvastamist, et hankija edukaks tunnistamise otsus põhineb pakkumuse kohta koostatud punktisummade koondtabelitel, kus on ära toodud ainult igale pakkumusele omistatud punktide arv hinnakriteeriumi ja kvaliteedikriteeriumi osas kokku. Riigihanke alusdokumentide punktis 9 on kirjeldatud, et riigihanke komisjon hindab alljärgnevat näitajaid: menüü – maksimaalne punktide arv 50; operatiivsus – maksimaalne punktide arv 10; lisateenuste olemasolu – maksimaalne punktide arv 10. Need näitajad jagunevad omakorda osakaaludeks. Edukaks tunnistamise protokollist ei selgu, kuidas kvaliteedikriteeriumi punktide arv hindamise tulemusena kujunesid ning protokollis ei ole lisatud ka sõnalisi põhjendusi punktide kujunemise kohta ega viiteid hankekomisjoni hindamislehtedele või muudele dokumentidele. Seega puuduvad edukaks tunnistamise protokollis edukat pakkumust iseloomustavad andmed, mis andsid edukale pakkumusele eelise tema pakkumusega võrreldes. Sellega on rikutud RHS § 47 lg 4 p-s 3 märgitud. RHS § 47 lg 4 p-s 3 nimetatud andmete avaldamine pakkujatele on vajalik tagamaks riigihanke läbipaistvust ja kontrollitavust (RHS § 3 p 1) ning rahuldamiseks pakkujate õiguspärasest huvi vaidlustamisvõimaluste väljaselgitamise vastu.

Sama tähelepaneku pakkumuste hindamise ja edukaks tunnistamise otsuse põhjendamise kohta esitame ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730), kus edukaks tunnistamise otsus on tehtud 28.01.2018 ja hankeleping sõlmitud 30.01.2018. Üks mitteedukaks osutunud pakkuja on esitanud 01.02.2018 taotluse esitada hankijal kvaliteedi hindamise protokoll koos põhjendustega. Hankija esitas 06.02.2018 taotlejale eRHRi teabevahetuse kaudu järgmised põhjendused: *Täname, et osalesite meie toitlustushankes, kuid kahjuks sel korral ei osutunud te valituks. Hanke dokumente hindasid põhjalikult hanke hindamise komisjoni kuuluvad lapsevanemad hoolekogust. Süsivesikute ja suhkrute sisaldus toidus on meie lapsevanematele üks olulisemaid teemasid. Põhjus: Dussmanni menüü oli vähem tervislik võrreldes teiste pakkujatega. Näitena võib tuua süsivesikute koguse päevamenüüs, mis ületas väga mitmel korral terviseameti väljatoodud normi, kui palju peaks laps päeva jooksul süsivesikuid tarbima. Arvestame ka seda, et laps sööb ka kodus ja ka koduse toidu süsivesikute vajadus peaks mahtuma siia limiidi sisse: 4-6 aastaste poiste keskmine süsivesikute vajadus päevas 265 g; 4-6 aastased tüdrukud 237 g (<https://www.riigiteataja.ee/akt/219236>). Dussmanni menüü nelja nädala keskmine süsivesikutekogus 219,9. Vaadates päeva lõikes, oli süsivesikute kogus toidus päeva kohta kohutavalt suur, üle lubatud normi isegi (päev 3- 351g, päev 4-305 g, päev 7-311g, päev 8-295, päev 9- 389, päev 10-315, päev 17-331, päev 19-290 g). Hanke hindamise komisjoni hinnangul ei ole selline süsivesikute hulk menüüs lastele tervislik ja sellest ka madalamad hindad menüü tervislikkusele. Samuti oli korduvusi menüüs, nt kissell mitu päeva järjest. Dussmann pakkus oma menüüs ka lastele tee kõrvale mett, mesi on tugev allergeen - ka see tõmbas menüü tervislikkusele punkte alla. Maitsevesi ja mahla jook menüüs – lapsevanemad eelistavad puhast vett ja mahla, mitte mahla jooki.*

Kirjas välja toodud põhjendused on Rahandusministeeriumi hinnangul asjakohased ja usutavad aga kuna need ei kajastu edukaks tunnistamise protokollis ega muudes hankija riigihanke menetluse dokumentides, siis ei ole hankija otsuse kujunemine läbipaistev ega kontrollitav.

Kontrollvisiidil palus kontrollija hankijal kirjeldada täpsemalt hindamiskomisjoni tööd ja hindamise läbiviimist. Hankija selgitas kontrollvisiidil, et hindamisel võetakse aluseks riigihanke alusdokumentide lähteülesanne, tehnoloogilised kaardid ja sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitsenõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“. Riigihanke komisjoni liikmetele saadetakse pakkumused eelnevalt tutvumiseks, seejärel toimub hindamine suuliselt lasteaias kohapeal, kus osalevad ka lasteaias hoolekogu liikmed ja kirjalikult vormistatakse ainult lõpptulemus protokollina. Riigihanke nr 203730 kohta esitas hankija kontrollijale ka hoolekogu 03.01.2019 toimunud koosoleku protokoll, mis kajastab ka riigihankel osalenud pakkujate hindamist ning eduka pakkuja väljavalmist. Rahandusministeerium märgib, et kuigi selles protokollis on punktide kujunemine rohkem välja toodud, ei selgu sealt siiski arutluskäik, mis võimaldaks teada saada punktide andmise põhjused.

Rahandusministeerium märgib, et ka riigihangete vaidlustuskomisjon on asunud seisukohale, et pakkumustele hindepunktide omistamine peab olema vastava otsuse põhjenduste kaudu kontrollitav: "Ainuüksi punktide andmist pakkumustele ei saa pidada hankija otsuse põhjenduseks. Kaalutlusõigusest tuleneb hankijale kohustus esitada põhjendused, millest hindamisel on lähtutud ja arutluskäik, mis võimaldab teada saada punktide andmise põhjused." (vt. VAKO 12.02.2019, nr 819/203288, p 10.1).

Edasises hankepraktikas tuleb hankijal ka erimenetluste korraldamisel järgida RHS § 47 sätestatud ettevõtjate otsustest teavitamise regulatsiooni ja teha otsused teatavaks õigeaegselt ning soovitage riigihanke komisjoni hindamise põhjendused sisestada ka riigihangete registri otsuste juurde kommentaaridena. Juhime hankija tähelepanu sellele, et pakkumuste otsustest teavitamata jätmine või mitterõuetekohane võib kaasa tuua hankelepingu tühisuse.

2.7 Hankelepingu sõlmimine ooteaega järgimata

RHS § 120 lg 1 kohaselt sõlmitakse hankeleping riigihanke alusdokumentides ettenähtud tingimustel ja vastavuses edukaks tunnistatud pakkumusega. RHS § 120 lg 2 sätestab ooteaja kohaldamise tingimused ja sätestab tulenevalt ei või hankija anda nõustumust hankelepingu sõlmimiseks enne 14 päeva möödumist RHS § 104 lg-s 8 nimetatud eduka pakkuja kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise otsuse kohta teate esitamisest (ooteaeg). Riigihangetes, mille eeldatav maksumus on väiksem kui rahvusvaheline piirmäär, kohaldab hankija kümnapäevast ooteaega.

RHS §-s 120 sätestatud hankelepingu sõlmimisel ooteaja rakendamine on kohustuslik ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse puhul, kuivõrd õiguskaitsemeetmete direktiivist tulenevalt on see alati kohustuslik juhul, kui hankemenetlus välja kuulutatakse⁸.

Rahandusministeerium märgib, et sarnaselt lihthankemenetlusele ei toimu ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifikatsiooni kontrolli hankepassi alusel lähtuvalt RHS § 104 lõikest 8, kui hankija ei ole hankepassi kasutamist riigihangete alusdokumentides ette näinud. § 125 lg 7 ja § 126 lg 9 kohaselt kontrollib hankija enne hankelepingu sõlmimist ettevõtjal § 95 lõikes 1 nimetatud kõrvaldamise aluseid.

Arvestades asjaolu, et hankija on sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 203730) väljendanud riigihanke alusdokumentides sõnaselgelt pakkujate kohustust esitada hankepass, mille alusel hankija kõrvaldamise aluste puudumist ja kvalifitseerimise tingimustele vastavust kontrollib, tuli hankijal RHS § 120 lg-s 2 sätestatud ooteaja kulgemiseks teha RHS § 104 lg 8 kohane otsus eduka pakkuja kõrvaldamise või kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise või kvalifitseerimata jätmise kohta ning esitada selle kohta teate. Ooteaja algust tuleb hakata arvestama alates eduka pakkuja kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise otsuse kohta riigihankes osalevatele ettevõtjatele teate edastamisest⁹.

Antud juhul on hankija teavitanud teisi pakkujaid küll 28.01.2019 tehtud edukaks tunnistamise otsusest, kuid selle otsuse sisuks on pakkumuste hindamise koondtulemus, mitte RHS § 104 lg 8 kohane otsus eduka pakkuja suhtes. Hankija on pärast edukaks tunnistamise otsust teinud koheselt ka eduka pakkuja kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifitseerimise otsuse, kuid on jätnud selle kohta teavituse edastamata. Hankelepingu on hankija sõlminud 30.01.2018. Kuivõrd hankija ei teavitanud enne hankelepingu sõlmimist kõiki pakkujaid eduka pakkuja kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise otsusest, ei hakanud kulgema ka RHS § 120 lg-s 2 sätestatud ooteaeg ning sellest tulenevalt on hankija 30.01.2019 sõlmitud hankeleping RHS § 120 lg 4 alusel tühine.

Ooteaja kulgemise alguseks ei ole pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse tegemine, kuivõrd selle otsuse tegemise ajal ei ole eduka pakkujaga hankelepingu sõlmimine veel kindel. Nimelt tuleb RHS § 104 lg 8 kohaselt nõuda edukalt pakkujalt enne hankelepingu sõlmimist kõikide

⁸ Riigihangete seaduse eelnõu (I lugemine) juurde kuuluv seletuskiri, lk 113. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://m.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/d8709d7d-cf5c-45c6-8576-1b7e86c80a8a/Riigihangete%20-seadus> (02.04.2020)

⁹ E. Fels ja E.-A. Roosik. RHS § 120 komm. 19 – M. A. Simovart, M. Parind (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2019

hankepassis esitatud kinnitustele vastavate dokumentide esitamist. Pärast eduka pakkuja suhtes kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifitseerimise tingimustele vastamise kontrollimist teeb hankija otsuse eduka pakkuja kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise kohta.¹⁰

RHS § 120 lg-s 2 sätestatud ooteaja järgimise kohustuse rikkumine esineb ka sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses „Toitlustusteenuse osutamine Tallinna Lasteaias Mudila“ (viitenumber 193807), kus hankija on RHS § 104 lg 8 kohase otsuse eduka pakkuja kõrvaldamata jätmise ja kvalifitseerimise kohta teinud 31.01.2018, kuid teavitanud tehtud otsusest pakkujaid alles 22.02.2018, olles sõlminud hankelepingu juba 21 päeva varem 01.02.2018.

3. Tähelepanekud ja soovitusel

3.1 Ostumenetluse korraldamine ja võrreldavate pakkumuste võtmine

Hankija lähtub ostumenetluse korraldamisel hankekorra §-st 5, mille lg 1 kohaselt tuleb korraldada ostumenetlus asjade ostmisel ja teenuste tellimisel, kui maksumus on 0,01-29 999,99 eurot ilma käibemaksuta, ning ehitustööde tellimisel, kui maksumus on 0,01-59 999,99 eurot ilma käibemaksuta.

Hankekorra § 5 lg 4 kohaselt tuleb koostada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kutse kui asjade ostmise ja teenuste tellimise maksumus on vähemalt 1000 eurot ja ehitustööde maksumus on vähemalt 5000 eurot (ilma käibemaksuta). Hankekorra § 5 lg 6 kohaselt võib riigihanke eest vastutav isik aluseks võtta potentsiaalsete pakkujate muud müügikanalid (e-poed, tavapoed jms). Muude müügikanalite kasutamisel peab riigihanke eest vastutav isik võtma võrreldavad pakkumused vähemalt kolmelt potentsiaalselt pakkujalt. Muude müügikanalite pakkumused peavad olema võetud vormis, mis võimaldab kontrollida ostumenetluse vastavust määruses kehtestatud nõuetele, sh tuleb tagada pakkumuste säilitamine vastavalt hankekorra § 5 lõikele 10.

Järelevõlumenetluses selgitas hankija täiendavalt, et Tallinna lasteaed Mudila põhimääruse § 14 lg 5 järgi teeb direktor tehinguid põhimääruses kindlaks määratud ülesannete täitmiseks eelarves selleks ette nähtud kulude piires ning tagab eelarves kavandatud tulude täitmise ja laekumise.

Hankija 2018. aasta raamatupidamise andmetest nähtuvalt on hankija tasunud ON24 Aktsiaseltsile laste mööbli eest summas 4907,32 eurot. Järelevõlumenetluses palus kontrollija hankijal täpsustada, et kuidas on võetud ja säilitatud e-keskkonnas selle soetuse võrreldavad pakkumused ning palus need esitada.

Hankija selgituste kohaselt on võrreldavad pakkumused tehtud e-keskkonnas, kus hankija saab alati 10% allahindlust. Lisaks selgitas hankija Rahandusministeeriumile järgmist:

Hankekorra § 5 lg 10 kohaselt säilitame maksmisele läinud suuremate ostude/teenuste arved ja hinnapakumused e-arvete keskkonnas. Alla 1000.- euroste ostude võrreldavad pakkumused ehk e-keskkonnast võetud toodete võrdleva info säilitame nii kaua, kui arved on e-arvete keskkuses kinnitatud ja veel 3 kuud. Esitame need siis, kui arvete kohta tuleb küsimusi. Meie arvete kohta küsimusi pole tulnud ja arved on Tallinna linna finantsteeninduses raamatupidajate poolt kinnitatud. Kõik arved säilitatakse e-arvete keskkuses.

Meie võrreldavad hinnapakumused olid e-keskkonnast võetud ja salvestatud minu sülearvutis – kahjuks arvuti läks mahakandmisele 2018 a. lõpus. Samuti olid andmed majandusjuhataja arvutis. Kui majandus lahkus töölt 30.09.19 ja kuu hiljem automaatselt kustuvad serverist lahkunud töötaja lehel olevad andmed. Paraku neid ei õnnestunud meil leida. Võrdleme tooteid e-keskkonnas. Tihti antud toodet teised firmad ei müü. On24 on kõige odavam ostu koht laste mööblile.

Hankija esitas Rahandusministeeriumile tõenditena 25.10.2018 akti arvuti mahakandmise

---

¹⁰ Sealsamas

kohta ja ühe e-hinnapakumiste võrdlustabeli, kuid see võrdlus ei ole teostatud e-keskkonnas ostumenetluse läbiviimise ajal, vaid pärast selgituste küsimist järelevalvemenetluses. Sarnaseid rikkumisi võrreldavate pakkumuste mittevõtmiste kohta esineb ka hankija teiste soetuste puhul. Hankija on järelevalvemenetluses ja kontrollvisiidil seoses võrreldavate pakkumuste võtmisega selgitanud täiendavalt järgmist: *Kõikide teenuste ja ostude puhul võrdleme hindu ja vaatame kvaliteeti, võtame hinnapakumisi. Ostame kõige soodsamaid asju ja teenuseid. Lasteaedadel on eelarved nii väikesed, et meil ei olegi teist võimalust. Koolituste puhul on samuti tähtis hind ja kvaliteet. Küsime koolitajalt hinnapakumist ja mitme osaleja puhul ka soodustust, jälgime sooduspakkumisi (näiteks 2 koolitust 1 hinnaga). Eelistame tasuta koolitusi (HITSA, INNOVE, TAI), kuid sealt ei saa meeskonnakoolitusi. Pedagoogilised meeskonnakoolitused on erineva sisuga ja valime neid lähtuvalt meeskonna koolitusvajadusest. Väga tähtis on meile ka koolitaja tase ja koolituse sisu. Mänguasjade puhul jälgime kvaliteeti ja võrdleme erinevate firmade toodangut e-keskkonnas. Kõik suuremad avariid ja vajalikud remonttööd nende likvideerimiseks kooskõlastame eelnevalt Tallinna Haridusametiga (nende finantseering). Lasteaial üldjuhul puuduvad selleks eelarves vahendid. Nende tööde jaoks me 3 hinnapakumist ei küsi. Tegemist on SOS olukorraga, mille peab koheselt likvideerima, sest lasteaed peab töötama. Kõik avariiremondid toimuvad kooskõlastatult Tallinna Haridusametiga ja nende nõusolekul. Samuti raha avariiremonttöödeks eraldab haridusamet vastavalt esitatud kooskõlastatud hinnapakumisele, aktive ja arvele.*

Vaatamata eeltoodud selgitustele märgib Rahandusministeerium, et hankija ostumenetlused on dokumenteeritud puudulikult ja hankija ei ole järelevalvemenetluse käigus suutnud dokumentaalselt tõendada, et võrreldavad pakkumused on võetud. RHS § 3 p 2 kohaselt peab hankija tagama riigihanke läbipaistvuse ja kontrollitavuse. Olukorras, kus ei ole võimalik kontrollida hankija väidete õigsust ja võrreldavate pakkumuste võtmist, tuleb asuda seisukohale, et hankija on eiranud RHS § 3 p 3 konkurentsi efektiivse ära kasutamise ning eeltoodust tulenevalt ka läbipaistvuse ja kontrollitavuse printsiipi (RHS § 3 p 1). Soovitame hankijal edaspidi kõik ostumenetlustega seotud dokumendid (pakkumuste küsimine, pakkumused, prima pakkumuse valiku selgitus, leping, konkurentsi puudumise selgitus, oluline kirjavahetus vms) säilitada.

3.2 Ostumenetluse korraldamata jätmine

Hankekorra § 5 lg 3 kohaselt rahalise kohustuse asjade ostmisel ja teenuste tellimisel, kui maksumus on 0,01-999,99 eurot ilma käibemaksuta ja ehitustööde tellimisel, kui maksumus on 0,01-4999,99 eurot ilma käibemaksuta, võib rahalise kohustuse võtta kirjalikku kutset vormistamata. Hankekorra § 5 lg 4 kohaselt tuleb koostada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kutse kui asjade ostmise ja teenuste tellimise maksumus on vähemalt 1000 eurot ja ehitustööde maksumus on vähemalt 5000 eurot (ilma käibemaksuta). Riigihanke eest vastutav isik esitab kirjaliku kutse e-posti teel võimaluse korral vähemalt kolmele pakkujale, kontrollides enne nende vastavust õigusaktides sätestatud erinõuetele, kui seda eeldab ostumenetluse esemest lähtuv tegevus (hankekorra § 5 lg 4).

Raamatupidamise andmetest lähtuvalt tasus hankija 2018. aastal Haabersti Haldus OÜ-le heakorratööde eest 2734,75 eurot. Hankija selgitas järelevalvemenetluses, et tegemist on koristusteenusega, mis jätkus eelneva riigihanke tulemusel Tallinna Haridusametiga sõlmitud lepingu tingimustel ning võetud on kõrvalt ka teisi pakkumusi, kuid sellise hinnaga teenuse osutajaid teisi ei olnud. Võrreldavaid pakkumusi hankija järelevalvemenetluses ei esitanud, samuti ei ole hankija koostanud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis kutset. Hankija esitas kontrollijale Haabersti Haldus OÜ-ga sõlmitud järgmised hankelepingud:

- 1) Riigihanke viitenumbri 180799 tulemusena 13.01.2017 sõlmitud hankeleping nr 17/024, perioodi kohta 18.01.2017-31.01.2018 (kuumakse 264,30 eurot)-

- 2) 25.01.2018 sõlmitud hankeleping nr 18/011 perioodi kohta 01.02.2018-31.01.2019 (kuumakse 300,30 eurot)
- 3) 31.01.2019 sõlmitud hankeleping nr 19/005 perioodi kohta 01.02.2019-31.01.2020 (kuumakse 300,30 eurot)

Kõigi eeltoodud lepingute kohaselt hõlmab teenus heakorratööde tegemist kinnistul ja hoones. Seega on järelevalvemenetluse käigus tuvastatud, et hankija on heakorratööde ostmiseks 2017. aastal riigihanke tulemusena sõlmitud hankelepingu lõppemisel jätkanud heakorratööde teenuse tellimist samalt lepingupartnerilt. Samas ei ole hankija järelevalvemenetluses dokumentaalselt tõendanud, et teenuse tellimiseks on võrreldavad pakkumused võetud ja kirjalik kutse koostatud, millega on hankija eiranud enda hankekorras kehtestatud ostumenetluse korraldamise nõudeid.

3.3 Dokumentide säilitamine

Järelevalvemenetluses on leidnud kinnitust puudused hankija töökorralduses ja dokumentide säilitamisel. Kontrollvisiidil selgitas hankija, et kahjuks ei ole selle peale mõeldud, et inimesed vahetuvad. Majandusjuhataja lahkus töölt ja serverist kadusid asjad ühe kuu jooksul ning arvutid läksid mahakandmisele.

Rahandusministeerium juhib tähelepanu sellele, et riigihange on iga soetus alates ühest eurosendist. Riigihangete seadus sätestab kindlad menetlusreeglid soetuste puhul alates 30 000 eurost (asjad ja teenused) ning 60 000 eurost (ehitustööd). Allapoole neid piirmäärasid jäävate riigihangete puhul tuleb hankijatel lähtuda enda hankekorras ja järgida RHS § 3 sätestatud riigihangete korraldamise üldpõhimõtteid. RHS § 3 p 1 kohaselt tuleb hankijal riigihanke läbiviimisel tegutseda läbipaistvalt, kontrollitavalt ja proportsionaalselt. Riigihanke kontrollitavuse põhimõtte peamiseks eesmärgiks on tagada, et hankija tegevuse õiguspärasust riigihanke läbiviimisel saaks tagantjärei kontrollida, sealhulgas hinnata hankija tegevuse vastavust teistele riigihanke korraldamise üldpõhimõtetele. Selline kontroll võib olla vajalik nii hankijale endale kui ka järelevalvet teostavatele ametnikele. Menetluse läbipaistvuse ja kontrollitavuse tagab ka menetluse hoolas dokumenteerimine.

Hankija praegune praktika ei võimalda RHS § 3 p-is 1 sätestatud läbipaistvuse, kontrollitavuse ja proportsionaalsuse üldpõhimõtteid järgida. Kuna kontrollitavuse tagamine on hankija kohustus, siis soovitame hankijal üle vaadata oma sisemine töökord hankelepingute ja nendega seonduvate dokumentide, sh. pakumuste küsimisel ja säilitamisel ning luua võimalused selleks, et dokumendid oleksid vajadusel leitavad ka peale töötajate töölt lahkumist nii hankijal endal kui ka kontrollijatel.

4. Järeldused

Tallinna Lasteaed Mudila 2018. a riigihangete korraldamise kontrollimise käigus tuvastati RHS-i eiramisi seoses õigeaegse ja korrektse teabe esitamisega eRHR-ile, pakujate otsustest teavitamisega, ooteaja kohaldamata jätmise, vastuoluliste tingimuste sätestamisega, kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimisega, otsuste põhjendamata jätmisega, ostumenetluste korraldamisel hankekorra järgimisega ning hankemenetluste mittenõuetekohase dokumenteerimisega. Samuti on hankija hankekäitumises täheldatav nõuetele mittevastav dokumenteerimine, mis võib kaasa tuua RHS § 3 sätestatud üldpõhimõtete eiramise. Hankemenetlus peab olema dokumenteeritud nõuetekohaselt ja läbipaistvalt ning kooskõlas hankekorraga.

Hankija riigihankekorralduses esines puudujääke, kuid need on haldussuutlikkuse ja asjatundlikkuse suurendamise teel ületatavad. Siinkohal ei saa jätta arvestamata, et hankija asutuse struktuuris puudub hankespetsialisti ametikoht ning riigihangete läbiviimisega tegeleb kõrvalülesandena asutuse juht (direktor) ise. Samas märgime, et RHS-i tuleb vaatamata personali probleemidele järgida kõikidel hankijatel.

Edasise hankepraktika parandamiseks soovitame riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel pidevalt tutvuda riigihangete infoportaaalis avaldatud juhendmaterjalidega riigihangete korraldamise kohta, korduma kippuvate küsimuste rubriigiga (<https://www.rahandusministeerium.ee/et/kkk/870>) ning ka riigihangete läbiviimist puudutavate analüüsidega (<https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/riigihangete-poliitika/kasulik-teave/analusid-ja-uuringud>). Juhime tähelepanu, et riigihangete korraldamist puudutavate küsimustega on võimalik pöörduda Rahandusministeeriumi poole järgmiste kontaktide kaudu: nõustamispäringud: riigihanked@fin.ee, tel 611 3701; registri kasutajatugi: register@riigihanked.riik.ee, tel 611 3693, 611 3703.

(allkirjastatud digitaalselt)
Estella Põllu
Osakonnajuhataja asetäitja
riigihangete ja riigiabi osakond

Kontrollija:
Kertu Kuiv
jurist riigihangete järelevalve alal
riigihangete ja riigiabi osakond
611 3931; kertu.kuiv@fin.ee